

90-річчя академіка НАН України Ф.Б. ГРИНЕВИЧА

Феодосій Борисович Гриневич народився 1 листопада 1922 р. у с. Ріпна Хмельницької області. З шістнадцяти років учителював у сільській школі. Ветеран Великої Вітчизняної війни, учасник штурму Берліна. Після демобілізації навчався у Львівському політехнічному інституті. У 1953 р., отримавши диплом із відзнакою, вступив до аспірантури Інституту машинознавства та автоматики АН УРСР (нині Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка НАН України). Уже за рік успішно закінчив її, захистивши кандидатську дисертацію.

До 1958 р. Ф.Б. Гриневич працював молодшим, а потім старшим науковим співробітником Інституту машинознавства та автоматики АН УРСР. У 1959 р. став завідувачем лабораторії Інституту автоматики та електрометрії Сибірського відділення АН СРСР (Новосибірськ). У 1962 р. з групою вчених брав участь у розбудові Інституту

автоматики АН Киргизької РСР (м. Фрунзе, нині — Бішкек). У 1963 р. захистив докторську дисертацію з проблем автоматизації вимірювальних мостів змінного струму.

Очоливши в 1966 р. відділ електричних і магнітних вимірювань Інституту електродинаміки АН УРСР (Київ), Феодосій Борисович обіймав цю посаду аж до 2007 р. — 41 рік. Відтоді він — головний науковий співробітник Інституту. У 1973 р. Ф.Б. Гриневича було обрано членом-кореспондентом, а в 1979 р. — дійсним членом АН УРСР.

Чільне місце серед наукових інтересів Ф.Б. Гриневича посідає проблема побудови високоточних електровимірювальних приладів. Нею він зацікавився ще за часів студентства під впливом свого вчителя професора Костянтина Борисовича Карандєєва. Цей видатний учений у галузі автоматики й електровимірювання і надалі сприяв становленню Феодосія Борисовича як дослідника, зокрема був керівником його кандидатської та консультантом докторської дисертації.

Феодосій Борисович заснував новий науковий напрям — автоматизацію високоточних вимірювань векторних електричних величин. Він охоплює загальну теорію варіаційних вимірювальних систем, методи екстремального регулювання та параметричної модуляції. Ці методи, запропоновані ще на початку 60-х років, залишаються неперевершеними й нині. Створена Ф.Б. Гриневичем київська наукова школа «мостовиків» розвинула і вдосконалила під його керівництвом зазначені методи, поширила їх на цілу гаму вимірювальних пристроїв, використавши для досягнення найвищих на сьогодні

значень усіх метрологічних параметрів електровимірювальних приладів. Це дало змогу в десятки й сотні тисяч разів підвищити точність, чутливість і швидкодію вимірювальної апаратури. На основі досліджень «мостовиків» розроблено і впроваджено еталонні засоби вимірювань включно з первинними державними еталонами. Це стало особливо актуальним у часи становлення власної еталонної бази молодій Українській державі. Під керівництвом Феодосія Борисовича створено і запроваджено 7 первинних державних еталонів України. Низка прецизійних вимірювальних пристроїв, розроблених і виготовлених в Україні, входить до складу національних еталонів Росії, США, Казахстану, Туреччини та Польщі. Українські еталони пройшли міжнародні звіряння й визнані одними з найкращих у світі.

На базі теоретичних досліджень Ф.Б. Гриневича та його учнів сконструйовано і введено в серійне виробництво цілий спектр високоточних цифрових екстремальних мостів змінного струму (у тому числі й перший у СРСР і один з перших у світі цифровий автоматичний міст), які забезпечують автоматичне вимірювання різних неелектричних величин (мікро- та макропереміщень, рівня рідин, зокрема криогенних), кондуктометричні й температурні вимірювання з надзвичайно високою роздільною здатністю і завадостійкістю. Із близько 100 розробок школи Феодосія Борисовича 35 запущено в серійне виробництво. Варто відзначити прецизійні вимірювальні системи для метрологічного забезпечення енергетики, технічної та медичної діагностики, а також надчутливі електронні перетворювачі для біосенсорних систем, по-

будовані останнім часом на базі мостових методів.

У доробку Феодосія Борисовича понад 400 наукових праць, з-поміж яких 12 монографій та 175 авторських свідоцтв і патентів. Ф.Б. Гриневич — член редколегій низки наукових журналів, голова спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій Інституту електродинаміки НАН України. Під його керівництвом підготовано 7 докторів (серед яких член-кореспондент НАН України С.Г. Таранов) і 39 кандидатів наук.

Феодосій Борисович — заслужений винахідник УРСР (1972), заслужений діяч науки і техніки України (1992), лауреат Державної премії СРСР (1976). У 2001 р. його відзначено Андріївською медаллю Міжнародного академічного рейтингу популярності та якості «Золота фортуна», у 2002 р. обрано почесним академіком Міжнародної інженерної академії.

Ф.Б. Гриневич нагороджений численними орденами і медалями, серед яких ордени Вітчизняної війни I ступеня, Червоної Зірки, «За мужність», Трудового Червоного Прапора, медалі «За відвагу», «За взяття Берліна», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «Тридцять років перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр.», «П'ятдесят років Збройних Сил СРСР», «За доблесну працю», «В пам'ять 1500-річчя Києва», «Защитнику Отчизны» (Росія) та інші.

Наукова спільнота, колеги, учні й друзі сердечно вітають Феодосія Борисовича з ювілеєм і бажають йому міцного здоров'я, щастя, натхнення й нових творчих звершень.